

Vychází 1., 10., 20.,
každého měsíce o 10.
hodině.

Expedicí se nachází v ši-
roké ulici, číslo 25,
1. poschodí.

Kdo všecka čtyry čtvrt-
letí odebere, obdrží pře-
mii.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl. 1 zl.,
půll. 2 zl., celor. 4 zl.
rak. č. S poštou: čtvrtl.
1 zl. 15 kr., půll. 2 zl.
30 kr., celor. 4 zl. 60 kr.
rak. čísla. Pro státy ně-
mecké: půll. 1 tol.
20 nov. gr., celoročně
2 tol. 40 nov. gr.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou a s roční praemií.

Odpovědný redaktor:

Emanuel Meliš.

Expedice „Dalibora“ a kancelář pro opisování nachází se nyní v široké ulici čís. 25., 1. poschodí.

Jan L. Lukes.

Životopisný nástin, podává V. D. M.

(Pokračování.)

Dle toho se může souditi, jak nemilé, žalostné dni náš Lukes v nejoutlejších mládí snáseti musel. Když si tedy od toho zlopověstného „signum“ nikterakž pomoci nemohl, umínil sobě, že tu nezbednou, udávačskou knížku vždy u sebe podrží a tak že si snad poněkud pokoje zjedná a se těm ustavičným trestům vyhne. Pater Fulgens vida, že signum více nekoluje, ptá se fundatního praefekta Effenbergra, co v tom jest za příčinu; načež tento si na Lukese ztěžoval, že on signum, ač druzí fundatisté velmi často *česky* mluví, žádnému více nedává. Lukes dostal za to v „tagraportě“ notnou domluvu a příslušící trest, ale nic naplat. Lukes knížku přece zase nechal, a tak když pater Fulgens viděl, že Lukesova tvrdá hlava vzdor těm rozličným trestům se nepodala, upustil tedy konečně sám od dalšího pronásledování. A přece se musí říci, že Fulgens jeden z nejslechetnějších mužů byl, neboť nikdy netrestal ze zlomyslnosti. Jen ten nehlahý system to byl, který mu tak jednati velel, ač se nedá upříti, že *němčině* vždy více než *češtině* přál. Jak častokráte napomínal našeho Lukese, když tento dokonce nahlížeti nechtěl, že jen v němčině spása leží, aby povážil, že s *češtinou* nikam nepříjde a že ničím se v Rakousku stát nemůže, dokud němčinu a v ní všecka studia si neosvojí. Připovídáním, domlouváním i někdy malým dárky působil pater Fulgens na fundatisty, jichž dohromady čtrnáct bylo, mezi nimi jen čtyři Němci, aby ti Čechové jen co nejvíce si němčiny hleděli a aby též ve škole se tužili, býti mezi prvními. Na to ale nikdy nespomněl, že má-li Čech v němčině brzo pokrok učiniti, tato se mu na *základě materštiny* podati musí. Tak se mu ta němčina sypala horem pádem na krk a on byl, ač při všech smyslech, přec při všech přednáš-

kách *slepý, hluchý a němý*. Němec pokračoval s lehkostí v učení, a ten ubohý Čecháček ostal při té největší pilnosti pozadu. Tak se Lukes přetrampotil v druhé a třetí třídě a vstoupil do gymnasia, kdežto po odbyté přijímací zkoušce do první třídy přijat byl. Ale vedlo-li se Lukesovi v německých třídách zle, tu to bylo ještě hůře; neboť němčinu ještě jak se patří neuměl a již měl zase na základě této *latinu* si osvojit a páni profesori němečtí byli ještě tak vlídni, že těm Čechům každou chvíli to oblíbené přísloví: „*Du dummer böhmischer Copak*“ při všeobecném jáсотu všech německých žáků do obličeje házeli, neb tito přechytrí pánové byli té do-
mněnky, že každý Slovan již s německým dialektem se má naroditi. Vztek v jednom vře, když si člověk na to hanebné posmívání těch kulturtraegrů ve škole na-
proti těm Slovanům zpomene; místo útrpnosti, že jazyku německého tak mocni nejsme jak rození Němci, odpláceli naše hmoždění a se přičinění drzou ironií.

(Pokračování.)

Myslenky o slovanském zpěvu.

(Pokračování.)

Stanovisko zpěvu.

Jakkoliv vzdělání zpěvu co řádného umění u žádného slovanského kmene v komposici a u vykonávání posud tak dalece neprospělo, žeby již jako národní škola na důstojném stupni státi mohlo, nicméně již v tom ohledu daleko blížeji k tomuto stanovisku postoupilo, nežby nevědomci a nepřiznivci našich záležitostí rádi uvěřiti chtěli. Abychme v náležitém pořádku začali, musíme především o slovanském církevním zpěvu ze starožitnosti zachovaném se zmíniti. Co? *slovanská* hudba ze *starožitnosti*? Ano, moji pánové nad Rýnem a nad Veserou! nad Nekarem a nad Plisou! *slovanská* hudba ze *starých časů*, jako estetické umění

tak velice vzdělaná, jak jen to vůbec možná bylo při tehdejšímu stavu nauk, poesie a umění; — *slovanské umění*, po celém východním dílu Evropy rozšířené, které za času svého květu ještě žádnému jinému v celé západní Evropě neustupovalo, ačkoliv ani rozhodovati nechci, zdali Slované v oněch časích mnohemu západnímu národu v ohledu církevního zpěvu předcházeti a jemu za vzor sloužiti mohli.

Porovnáme-li povahu oněch starodávných, ač ne neporušeně zachovaných polských a českých kostelních zpěvů, jenž od vnukův k vnukům a až k nynějšku přešly, nečetné, záhubě třicetileté války ušlé ostatky českých kancionálů, z kterých nejstarší mně známý z časův husitských pochází, konečně celou nynější liturgii slovanské církve, vážíme-li si ztvrzení ruských kněží, kteří své v církevním jazyku psané zpěvy za tak staré, jako sám svůj obřad mají, povážíme-li konečně jednocasné, při podobných okolnostech od společného středíště umělecky vzdělaného Carihradu vycházející zavedení křesťanství mezi většinou Slovanův: tedy se vždy mocněji přesvědčujeme, že staroslovanský církevní zpěv, podle byzantského vzdělán, jako ve svém zřídle, tak i v původní své formě shodný, v jednom čase mezi slovanskými, ku křesťanství obrácenými kmeny se rozšířil. Zde spatřujeme velikolepý, všeho povážení hodný svazek, který v jiném daleko důležitějším smyslu, než prostoumné národní písně, staré Slovanstvo v duševním životě jak nejobšírněji spojoval. Rovně jako národní písně a jazykové formy, také tento duševní živel později rozmanitým osudům a převratům podléhal.

Nadzmíněný český kancional z časův husitských (sbírka to přebohatá), ukazuje nám tu větev umění na tak dokonalém stupni, že ho pro tehdejší časy v technickém, nejjistěji ale v duševním ohledu, za velmi vysoký uznávati musíme. Tato hudba spočívá dle nejjistějších znamení na základu všeobecného staroslovanského církevního zpěvu, ukazuje ale zároveň samostatně pěstovaný, daleko postouplý rozkvět, který tyto velebné zpěvy našich otcův mužskou silou a nadzemskou vznešeností naznačil. Toto zkvitání hudebního umění zdá se, s vytrvalou horlivostí po dlouhý čas postupovalo, přece by snad již nebylo možná, opatřiti se dostatečným vysvětlením, kdybychme nitku toho uměleckého postupu pod sulinami zapadlých věků sledovati chtěli.

Tento poklad národního umění udržel se v nábožných zpěvích ruských, srbských a bulharských co nejneporušeněji i s jazykem církevním jako národní svátost až do dnešního dne. Silné přehrady proti vplyvu a přístupu všeho cizého ducha po tolik věků byli vymezení instrumentální hudby ve východním obřadu,

a docela nemožné užití jiného jazyka a jiných forem v cizinských obřadových skladbách. Jak dalece jsem staroslovanské liturgické zpěvy poznal, více ony mají lahodnosti, ale méně důrazné síly, než nadzmíněné staročeské zpěvy. Západo-evropská kostelní hudba, která sobě všecky pokroky techniky a theorie potud pilně přivlastňovala, ovšem v tom ohledu slovanskou převyšuje, jelikož ta po tolik věků jen tradicionalně se zachovajíc, žádného dalšího rozvíjení neměla; za to však onomu, ve znamenitou školu zrostlému modernímu umění právem vytýkati se může, že nejenom často světského, smyslného ducha projevuje, ale ještě častěji neužitečným a nevčasným na krám vynášením učené školské moudrosti, a umělecké cvičenosti takové účinky vypůsobuje, které mysl k nábožnosti nikoliv nepovznášejí. Slovanický církevní zpěv potřebuje nyní ovšem technické i theoretické obnovení, při čemž by však nejšetnější prozřetelnost býti musela, oddychá v něm ale takový duch pobožnosti, tak hluboká mysl, že by se měl jako všeobecný základ při každém snažení o zvelebení slovansko-nábožného zpěvu považovati, a pilně zpytovati.

(Pokračování.)

Přehled sbírek národních písní slovanských.

(Dokončení.)

III. Polské národní písně sebrali a vydali:

1. Lukasz Gołębiowski: Lud polski. Varšava 1830.
2. Wacław Zaleski: Pieśni *polskie* i ruskie ludu galicyjskiego z muzyką, we Lwowie 1833.
3. Kaz. Wojcicki: Pieśni ludu Biało-Chrobotów, *Mazurów* i Rusi. Warszawa 1836.
4. Żegota Pauli: Pieśni ludu polskiego v Galicyi. Lwów 1838.
5. Józef Konopka: Pieśni ludu krakowskiego. W Krakowie 1840.
6. Wacław Hanka: Krakowiaki, v Pradze — s překladem českým.
7. J. I. Lipiński: Piosnki ludu wielkopolskiego. Część I Poznań 1842. 12. z rycinami.
8. Józef Lysowski: Pieśni gminne i przysłowia ludu polskiego v Prusiech zachodnich. Brodnica 1854. 8.
9. Oskar Kolberg: Pieśni ludu polskiego. Warszawa. 1857. z rycinami.

IV. a) V Čechách vydali národní písně:

1. J. Rittersberg: České nár. písně. V Praze 1825.
2. J. Erben: Písně národní v Čechách. V Praze 1842, 1843.

3. V. Krolmus: Staročeské pověsti, zpěvy, hry, obyčejy Praha 1845—1847.

4. Fr. Konečný: Zábavy myslivecké. I. díl 1856.

Spisy

b) Na Moravě:

1. Fr. Sušil: Moravské národní písně, v Brně 1835 a 1840. 1857. 8. Svazek I.—VIII.

2. Beneš M. Kulda: Svadba v národě českoslovanském.

c) Národní písně Slováků uherských sebrali:

1. J. Kollar: Narodne spievanky, čili pjesne světské Slováků v Uhrách 1834. 2 díly.

2. Pavel Šafařík: Písně světské lidu slovenského v Uhrách. V Pešti 1823—1827. 12. Svazek I. II.

V. U Jihoslovanů (Srbů) získal si sbíráním nár. písní srbských velké zásluhy: Vuk Štefanovič Karadžić:

1. Narodne srbskie pesmo, skupio i na svet izdao Vuk Stef. Karadžić. U Beču 1814, 1824, 1833, 1840.

2. Pjevannija crnogorska i hercogovacka sobrana Čubrom Čojkovičem Crnogorcem. U Budimu 1833. I. — u Laipcigu 1837. II.

3. Srbske narodne pjesme sa prevodom českijem a častí polskijem izdala jugoslavjanska mladež. Praga. 1852. 8.

4. Serbsko-dalmatinske vitežke narodne pjesme Andrie Kačića. U Beču 1836.

VI. Národní písně Srbů lužických:

1. Serbske pesnički zezbrane J. P. Jordanem. Budyšin 1841. 12.

2. Piesničky horných a dolných Lužických Serbov vudate vot Leop. Havpta a Jana E. Smolerja. Grymi 1841.

VII. Národní písně Slovinců korutanských:

1. Stanko Vraz: Narodne pesni ilirské, koje se pevaju po Stajerskoj, Krajnskoj, Koruskoj i zapadnoj strani Ugarske. Razd. I. Zagreb 1839. 8.

2. Emil Koritko: Slovenske pesmi krainskiga naroda. V Lublaci 1839—1840.

3. Janežić Anton: Cvetje slovanskega naroda: Slovenske narodne pesme, prislovice in zastavice. Knjižica I. Celovac 1852. 12.

VIII. Bulharské nár. písně vydal:

1. Bogoev Ivan: Bolgarski narodni pjesni i poslovice. Pešca 1842. 8.

IX. Písně v šeslovanské posléze vydali:

1. Fr. Lad. Čelakovský: Slovanské národní písně. V Praze. I. 1823. II. 1825. III. 1827 (v překladu českém).

2. Josef Vašák: Zpěv a ples slovanský. V Praze 1844.

3. M. Perna: Sbíрка písní slovanských. V Brně 1852.

4. Kastránek: Sbíрка všeslovanských písní. V Jičíně 1856.

5. Zamorski: Narodowe pieśni serbskie, wybrane i przełożone, w Warszawie 1853.

Václav Dunder.

Z Rotterdámu, 10. října 1861.

Česká kapella. — Opera. — Basista M. Hrubý.

(Dop. pův.) Psalť jsem onehdy o zdejší české kapele a těší mne, že nyní něco o její činnosti sdělití mohu. Dávalať zde již 4 koncerty, kterýmiž si nejen pochvaly ale i obliby získala. Co solisté vystoupili v těchto koncertech výteční pp. bratři *Hřímálové*, p. *Frič*, fletista, jenž variace od Hainemeyra přednášel, dále pan *Vítovský*, jenž s pochvalou troubil na lesnici romanci od Lubeka. P. *Paulus* osvědčil svým přednesem na Violu d'Amour, že je virtuosem na tomto nástroji; p. *Fischer* troubil na trompetu „Variace na českou píseň“ a po druhé píseň beze slov pro trompetu od Luttwitze. Pan Fischer je co výborný trompetista chvalně znám, máf nesmírnou sběhlost, krásnou výšku a vše, co se jen vytroubiti dá, přednáší s největší čistotou. Nejkrásší vlastnost jeho jest, že mu tón, jak se to u mnohých trompetistů stává, nikdy neselže. Mimo solové kusy byly provozovány ouvertury k „Čarostřelci“ od Webra, pak k „Dichter und Bauer“ od Suppé a k „Oberonu“ od Webra, „Němá z Portici“ od Aubera, pak pochod z opery „Francouzové před Nizzou“ od B. Kittla, a konečně arie ze „Stabat mater“ od Rossiniho. Všechny kusy byly dobře naštudovány a provedeny a došly velké pochvaly.

Co se divadla dotýče, provozovaly se opery „Tannhäuser“, — „Nachtlager in Granada“ — „Martha“, pak dne 2. října „Hans Heiling“ od Marschnera a dne 5. října dával se „Don Juan“ od Mozarta. V poslední opeře vystoupil p. Josef Hermann, člen opery německé v Londýně, co host a osvědčil se co výtečný pěvec. Co nevidět uvidíme operu „Der Wildschütz“ od Lortzinga. Z tohoto seznamu vysvítá, že se tu pěstují opery německé školy. Nejoblíbenější členové zdejší opery jsou: paní Zademač-Doriová, tenorista Grimminger, který však má trochu vyzpíváný organ. V Don Juanu zpíval náš rodák, pan Matěj *Hrubý* partii Masetta dobře, ano v ně-

kterých částech výtečně. Pan M. *Hrubý* je basista a žák Čabounův a má výdatný organ. Jelikož se nyní v Praze též česká opera dvakrát za měsíc dávatí bude, myslím, že by pan *Hrubý* vítanou byl pro ni akvisicí. Snad si ho povšimne pan intendant českého divadla, slavný Dr. Lad. Rieger. Uvidíme!

A. M—š.

Z Plzně.

Beseda k slavnosti otevření Plzeňsko-Brodské části české západní dráhy.

Dříve než Vám o besedě samé zprávu podám, slušno podotknouti, že se k slavnosti otevření dráhy Plzeňsko-Brodské naši výtečníci pp. Fr. *Palacký*, L. *Rieger*, *Brauner*, *Wenzig*, měšťanosta *Pstross*, pak ředitelé „Hlaholu“ pp. *Lukes* a *Heller*, jakož i vyšší pp. úředníci: místopresident p. bar. *Kellersperg*, ředitel policie p. *Ullmann* a mnoho jiných hostů z Prahy dostavilo. Naši neohrožení zastavatele práv pp. *Palacký*, *Rieger*, *Brauner* byli v Berouně, v Žebráce, v Rokycanech jakož i v Plzni slavně uvítáni.

V neděli uspořádali pp. *Lukes* a *Heller* pánům *Riegrovi* a *Palackému* zastaveničko s průvodem pochodní, načež totéž vyznamenání horlivému měšťanostovi p. *Mašauovi* učiněno jest. Zpěvácký spolek zpíval tu výtečně sbory: „Minuly již časy zhoubné“ od *Procházky*, — „Plavec na Vltavě“ s tenorovým solem, v němžto *Lukes* se skvěl a „Žaloba a dívka“ od *Křížkovského*. Druhého dne po svítání rozléhala se po náměstí výborná husarská hudba vedením obratného kapelníka p. Fr. *Klímey* před bytem p. místopresidenta bar. *Kellersperga* a pak pánů *Palackého* a *Riegra*.

V pondělí dne 14. října uspořádána byla od pánů měšťanů Plzeňských v sále „*Dvoraně*“ u *Waldeků* velkolepá beseda, k nížto slovutný národní pěvec pan *Jan Lukes* pozván byl. K němu přidali se pan *Heller* a L. *Procházka*. Program této besedy byl následující: 1. „*Kalina*“, sbor od *Vašáka*, 2. „*Kovářská*“, píseň od *Procházky*, jižto transponovanou p. *Lukes* přednesl. 3) Čtverylka z národních písní od Ferd. *Hellera*. 4) „*Pravý Čech*“, píseň od L. *Procházky*, přednesl p. *Lukes*. 5) a) *Lovecká*, píeča pro piano, b) *Hilmarova* první česká polka od B. *Šimáka* transkribovaná; přednášel na piano p. L. *Procházka*. 6) „*Cikáni*“, sbor od Fr. *Vogla*. 7) a) „*Aj čo by bola*“, slovenská píseň, harmonisovaná od *Pivody*, b) Národní píseň. 8) *Krovova* píseň „*Těšme se blahou nadějí*“ ve sbor uvedena od Ferd. *Hellera*.

Pan Ferd. *Heller* převzal direkcí čísel 1. 3. a 6. Poslední číslo studoval a řídil p. *Lukes*. Sál „*Dvora-*

na“ byl velmi krásně upraven. U prostřed podia, které věncemi a národními barvami okrášleno bylo, stálo na vysokém podstavku poprsí *Havlíčkovo*. Sál byl plynem skvěle osvětlen. Ve sborech zúčastnilo se kromě Plzeňského zpěváckého spolku, též 12 pánů od zpěv. spolku *Rokycanského*, kteří sami do Plzně přišli, aby své síly k této slavnosti propůjčili. Sbory byly vesměs velmi dobře studovány a šly výborně. Avšak výtečné to provozování skladeb bylo bohužel strojenou opozicí jisté strany přerušeno. Hlomoz a hluk byl takový, že na všecko vyzývání nedal se úplný pokoj zjednati; jedině náš druhý *Lumír*, pan *Lukes* dobyt si svým hřimajícím zpěvem dokonalého ticha. Oba první sbory nemohly za příčinou velkého nepokoje výsledku dosíci, načež p. *Lukes* s písní „*Pravý Čech*“ vystoupil. Sotva že byl píseň tuto přezpíval, nastala nekonečná pochvala a když bouře potlesku se utišila, vystoupil z komnaty, v které po celý čas produkce největší hluk panoval, jistý Bavoran, jménem *Hermann Bekh*, akcesista u kr. appelačního soudu, jak se povídá, z *Řezna* (*Regensburg*) s nadutým vyzváním, aby všichni v besedě shromáždění Bavorané sál opustili, anto se jim nic jiného, než jen české písně podávají. Sikot, pískání, dupání byly odpovědí na toto drzé vyzvání. Nevole a rozhořčenost nad tímto neslušným chováním nepatrného tohoto hosta z Bavor, který tím nikoliv jednotlivce, nýbrž slavné město *Plzeň* urazil, bylo všeobecné a nevýslovné. Že se tento bavorský *Herostrat* ze sálu hned vyklidil, nemusím podotýkati. Jsme úplně přesvědčeni, že ani jeden povážlivý a rozumný host z Bavor s tímto nestydatým vystoupením *Bekhovým* nesouhlasil; ba naopak ministerský rada pan profesor *Förster* z *Mnichova* odrazil naduté vyzvání *Bekhovo* těmito slovy: „Pánové z Bavor, nezapomínejme, že jsme zde hosty a těšme se, že máme příležitost slyšeti melodie české; načež jako na omluvenou k *Palackému* a *Riegrovi* se odebral a vřele jim ruce tiskl. Školní rada p. *Wenzig* vystoupil na to a prohlásil bídneho tohoto rušitele míru za zákeřníka, jenž celému obecenstvu do zad vpadl a doložil konečně, chce-li človísko toto náhradu, že se milerád dostaví.

Na všeobecné vyzvání, by se v koncertu pokračovalo, vystoupil p. L. *Procházka*; ale i ten nebyl s to, hrou svou na piano pokoje si zjednati a přerušil u prostřed píečy svůj přednes. Na to provozoval se sbor „*Cikáni*“ od *Vogla*, kdež teprv při solu paně *Lukesově* hrobové ticho nastalo. Sbor došel nesmírné pochvaly; taktéž i národní píseň „*Osiřelo dítě*“ — „*Když jsem já k Vám chodíval*“, kteréž p. *Lukes* tak mistrovsky zapěl, že na všestranné přání ještě „*Červená růžičko*“ přidal. Největší sensací zbudil závěreční sbor „*Těšme se blahou nadějí*“, v němž celý sbor i

ředitel p. Lukes s takým vlasteneckým zápalem, s takou hromovou rázností a precisností si počínali, že veškeré obecenstvo k zanícení uchvátili. Nejvíce bylo slyšeti mohutného hlasu p. Lukese, jenž co rozdrážděný lev ve sboru tomto hřímal. Po koncertu nastala taneční zábava, která až do 5 hodin ráno trvala. Tak slavili opět naši švarní zpěváci *českými melodiemi* i u *Němců* samých pravý triumf. △

František Josef Andrlé.

Novela ze života českého hudebníka.

Žijou-li také někdy někteří umělci, podobně sluncím, mezi námi, podobají-li se zase jiní ve své bytosti tichým libým hvězdám, vyskytnou se přece také tu a tam často umělcové, kteří, podobajíce se bludičkám, nepokojně a příšerně po světě bloudí. Jejich v barvě divně se měnící světlo, jejich podivný vývin přivábí sice oko naše, sledujeme, jak kříž na kříž se prýstějí, sledujeme jejich ztřeštěný svět s jakousi smíšeninou z účastenství a z tesklivosti, když však náhle uhasnou, zmocní se nás cit, podobný pocitu dítěte, které ve tmě zůstavíme, vypravovavše mu povídku o strašidlech.

O takovém velmi podivném uměleckém plaménku chci vám teď vypravovati.

Asi roku 1750 žilo v Poděbradech v Čechách nápadně krásné, silné mužské pokolení, byly to krásné postavy, plny ohně a života; nejkrásnější a nejšvarnější ze všech ale byl přece bez odporu *František Josef Andrlé*, jediný to syn bohatého sládka v místě. Klečel-li v neděli ve své tmavozelené, aksamitové kazajce, s knoflíky z ryzého stříbra, s červenou vestou, s černými kalhotami z aksamitu, a se svým nedbale okolo krku uvázaným šátkem v malém kostelíčku, maje hlavu s tmavými kadeřmi trochu povýšenou, tak že přesnost průrysu a jemný obrys úst a brady téměř mámivě se jevily, tu nemodlilo se asi žádné mladé děvče své „Ave“ pokojně a s plnou pobožností. — Leželo na čele toho mladého muže něco, co kouzelně přitahovalo a poutalo. Jeho modré oči byly tak třeštivě upřeny na obraz milosti plné matky, jako by si nikdy ničeho více nežádaly, než dívati se povždy do svatého míru v jejím obličejí. A přece pohlížely tyto oči jen zřídka tak jemně a tak pobožně, často z nich vyjiskřil plamen, touha, divoká žádost, pro kterouž ale srdce mladého toho muže určitého jména ještě neznalo. Bylo to ono nepokojné bažení a přání, které toliko oněm podivně ustrojeným bytostem známo jest, jež *umělci* nazýváme. A *František Josef Andrlé* byl v skutku takovým tvorem, ačkoliv sám toho netušil a taktéž nikdo v jeho okolí. Žila v něm veliká náruživost k hudbě, náruživost, kte-

ráž ho tak naplnila a vyhledávala, že ho ode všech mladistvých radostí, ano i ode všeho obcování s lidmi zdržovala. Malé housličky, kteréž mu jeho matka jednou z Prahy s sebou přinesla, vyzrazovaly jeho hudební city a byly spolu také jeho přítelem, jeho radostí, byly mu nade vše. Obdržev je, zalezl si s nimi do nejoddálenějšího kouta, a vynasnažoval se hned zvuky jim vyluzovati, zkrátka, nebylo více možná, od houslí ho odloučiti. Pokoušel a cvičil se tak dlouho, až konečně s to byl několik nápěvů na nich čistě zahráti. Již co malé dítě prozrazoval mysl a příchyllost k hudbě. Nebylo lepšího prostředku, rychle ho uspokojiti, než když se na způsob hudebního chřestotu trochu zahřmotilo, lžíci na sklenici uhodilo, anebo malým zvoncem semotam házelo; tomu podobné působilo neomylněji než cukrovi a lahůdky. Co odrůstající hoch běhával za každou hudební bandou, a tu zapomínal na jídlo a na pití, ano několikrát musili ho z unavení na polo mrtvého do otcovského domu odvésti. Jeho otec, bohatý sládek, byl velmi netrpělivý a nevrlý nad touto libůstkou svého syna, která „nic nevynášela,“ jeho matka však, právě to dítko zpěvné Čechie, chovajíc v sobě přirozenou příchyllost k hudbě, cítila se šťastnou z vyvinutí toho talentu. Na učitele houslí pro hocha nelze bylot' arci ani pomyslit; k řádnému vyučování nebyl by otec nikdy přivolil. Nechal syna ve dne hodně se napracovati, „to vyhání nejlépe takové brykule,“ říkával vždycky jeho otec. Tenkrátě však minul se přece jednoduchý ten prostředek svého účele. Josef sice pracoval bez repťání, večir však, když rodiče se domnívaly, že dávno již se oddal tichému spánku, opustil se svými houslemi dům a odešel do lesa; tu pak se posadil pod nějaký strom a fantasoval, až mu ruce ochrnuty na tělo sklesly. V zimě uschoval se v stodolách a ani zima ani nečas nemohly ho od těchto cvičení zdržovati. — Tak uplynula mnohá léta; asi tisíckrátě požádal Josef otce o dovolení, aby se směl zcela oddati umění; zůstal však nepovolný. „Nech mne jen do světa táhnouti s mými houslemi,“ říkával jinoch často, „chci se sám prožebati, učitele si vyhledati a něčím pořádným se státi.“ Při takových však řečích rozsoptil se otec vždycky tak velice, že Josef poznenáhla se učil, ukrýváti své myšlenky v hlubině svých prsou, a dále žíti, jak to právě šlo.

Tu stalo se za jednoho srpnového večera, že mladík jako obyčejně s houslemi z domu se vykradl a do milého mu lesa odběhl. Měsíc nadobyčejně světle zářil; noc byla čarovná. Josef šel bezděky pomaleji a oddal se zcela obdivování krásné přírody. Právě hudební srdce jest vždycky dojemlivé pro půvaby přírodní. Daleké modravé hory koupaly se v záři měsíční a zdálo se, jakoby se přibližovaly, aby objevily vonnou svou krásu, veliký rybník naproti cukal jen zti-

choučka pod nejkrásnějším světlovým závojem, jenž hloubku jeho zastíral, kteráž dle pověsti nesmírná byla. Staré stromy tiše chrástily, v květných zahradách hnulo se to jako život běhat a z lesa plynul balsám a čerstvo, dosti hojné, aby ubohé lidské srdce osvěžely a ojařily pro dlouhé zase časy. Najednou však zarazil se Josef a pozastaviv se naslouchal. Z malého domku, kterýž o samotě a lesu již blízko stál, pocházely zvuky houslí. A posaváde nebyla ta chaloupka nikým obývána; kterak tedy dostaly se tam ty zvuky tak najednou? A jaké to zvuky! Byl to zvuk houslí, o jakých jen ve snách svých slýchával, pravzor houslového zvuku, plný, vroucí, plynoucí, uchvacující, jakýž se také jen z Amátek vyluzovati dá. Národní píseň hrál neviditelný hudec, pokojný a prostý byl jeho přednes, avšak jistý dlouhodechý tah prozrazoval vycvičeného houslistu.

Jakmile hudec hru svou ukončil, přikvapil Josef do toho domku. V jeho duši vířila se bouře z rozličných pocitů. Otevřeným oknem dole hned vedle dveří spatřil velmi starého muže, sedícího u stolu, na

němž lampa hořela. V jeho rukou spočívaly housle, které tak mocné kouzlo způsobovati s to byly. Z tahů starcových jevil se na první pohled obličej žida, ostrý však průrys do zadu nachýlené čelo a bystré, nepokojné oko nepůsobily na člověka nepříjemně, poněvadž dlouhé bílé vousy, kadeřavé bílé vlasy a nepopisně jemná ústa na všechny drsnosti jeho hlavy zapomenouti nechaly. Oblek toho může pozůstával z dlouhého šedivého taláru, ježž šňůra nad kyčlemi dohromady držela. Opodál něho, blíže okna, tak že záře měsíčná plnou její postavu osvětlila, seděla dívka asi osmnáct let stará, židova to dcera. Ruce měla snivě ve klině sepnuty, hojné černé její vlasy byly hluboce v týle na uzlu uvázány a obličej prozrazoval nejvyšší přebrazení východní krásy. Byta to pravá dcera Judova, bleďá, trochu skloněná, jako neviditelnými pouty obtížená a s oným těžko nyslným výrazem těch, kteří u vod Babylonských seděli a slzeli.

(Pokračování.)

Feuilleton.

Z Prahy.

Opera. V pátek dne 11. října dávala se „Zampa“ od Herolda a v neděli dne 13. října „Fra Diavolo“ od Aubera, opery to, v nichžto loupežníci hlavní roli hrají. V obou operách zpíval náš Bachmann titulní partie a vynikl v obou svým obrovským organem a obratnou hrou. Též pan Nachbauer (Alfonso) byl tentokrát v Zampě na svém místě; docela žádného výsledku nedocílila sl. Grabingrova (Camilla). Práli bychom sobě, kdyby nás více nemorila a uznala jednou nedostatečnost svou pro podobné partie; že jí schopností neupíráme, bylo již vícekrát řečeno, ale o škole a dramatickém pojmutí nemůže zde býti řeč prazádná. Zpívejte, slečno, dvě leta pouhým zdím a buďte ubezpečena, že neshledáme se více s Vašemi slabostmi. Paní Procházková (Ritta) zpívala docela dobře, ačkoliv objem jejího partu s objemem jejího orgánu nesouhlasil. Pan Markwort počínal sobě sprostě. Při druhé operě chvalně zmíniti se musíme o p. Nachbaurovi (Lorenzo) a o sl. Ehrenbergové (která i v nadřčeném 2. aktu opery „Tell“ co Margareta výtečně své úloze dostala. Dne 16. října dávaly se ku prospěchu pana Ed. Bachmanna zlomky z oper „Vilém Tell“ a „Prorok“, v kterémžto posledním též slavná pěvkyně sl. Artotova účinkovala. Pan Bachmann čítá Arnolda v „Tellu“ k svým nejlepším partiím a jak obyčejně dosáhl v terzettu (II. děj) svým ohnivým přednesem a mohutným hlasem velkého potlesku. Sl. Artotova zpívala oblíbený valčík „Il baccio“ (Políbení) pak Taubertovu píseň „Přec jednou musím zpívat“ a konečně s p. Bachmannem „Duo Espagnol“, z nichžto první a poslední číslo na žádost nadšeného obecnstva

opakovány býti musely. V pátek dne 18. října slyšeli jsme Nikolaiovu operu „Veselé ženy Windsorské“ a včera výjevy z oper „Norma“ a „Lucretia Borgia“, v nichžto na rozloučenou sl. Artotova vystoupila. Kromě jedné arie z opery „Straka zlodějská“ od Rossiniho, pak valčíku „Il baccio“ a „Duo Espagnol“ přednesla sl. Artotova českou píseň „stesk“, čili „Ach není, tu není“, po nížto nekonečný potlesk se strhl a přestati nechtěl, dokavad slovatná umělkyně píseň tuto neopakovala.

— Ředitel kůru p. Ulm našel v archivu J. Os. pana hraběte Thuna několik mší z doby Rudolfa II., které co nevidět provozovati bude.

— Program besody, která se dnes na žofinském ostrově odbýváti bude, jest následující: 1. „Staročeská píseň“, pro sbor spracoval Heller. 2. Proslov od J. Jahna, přednese pan Jos. Barák. 3. „Za dnů mladosti“, od Fr. Škroupa, zpívá p. Reichel s průvodem mužského sboru. 4. „Domov“, píseň od Krebse, zpívá slečna z Ehrenbergů. 5. Fantasie na národní písně, složil a přednese pan prof. Pisařovic. 6. „Kovářská“ od Fr. Lad. Riegra. Mužský sbor od Ludv. Procházky, solo zpívá p. K. Strakatý. 7. a) Moravská, a b) Národní písně, zpívá p. J. L. Lukes. 8. Píseň od Ricciho, zpívá slečna z Ehrenbergů. 9. „Válečná“, mužský sbor, sola zpívají pp. Ap-pé, Lukes, Reichel a Strakatý.

— Slovatný náš skladatel p. W. H. Veit, president krajského soudu v Chebu, jehož české sbory „Na Prahu“ — „Pozdravení pěvcovo“ tak velice se líbí, obdržel od Bernského zpěváckého spolku velmi drahocenný stříbrný pohár.

— Pan Karel Adámek vydal nákladem p. Paseky v Karlíně pěkný kalendář „Lípa česko-moravská“, v němžto zvláště část zábavná každého čtenáře zajímáti bude. Kalendář obsahuje rytiny a sice podobizny Havlíčka a Hanky a je velmi laciný.

— Výtečný sbor p. Křížkovského „Utonulá“, jenž všude v besedách největší sensací zbudil, nachází se v tisku a vyjde co nevidět u činných kněhkupců Kristofa a Kuhé.

— Koncert, jenž se v pátek dne 11. října ve prospěch pozůstalé rodiny člena orchestru, Čenka Bartáka, v sále na Žofínském ostrově odbyval, byl zvláště zajímavý tím, že v něm véhlasná pěvkyně sl. D. Artotova účinkovala. Zpívalať arii z opery „Figarova svatba“ od V. A. Mozarta a pak píseň španělskou s takovou mistrností, že poslední opětovati musela. Zmínili jsme se při posuzování oper dostatečně o znamenitých vlastnostech sl. Artotovy a bylo by zbytečné o její dokonalé škole, hlubokém a vřelém citu, mistrovském přednesu a o její téměř nedostižné kollaratuře ještě něco podotknouti. Pan Bachmann zpíval arii z opery „Upír“ od Marschnera a jednu píseň, a vynikl svým mohutným, libozvučným hlasem velice. Dále slyšeli jsme pianistu pana Deckra z Vídně, jenž brilliantní rondo do Es s průvodem orchestru od Mendelssohna provedl. Hrál sice sběhle, avšak o nějakém jasném přednesu není ani zmínky. Zdá se, že p. Decker skladbě té neporozuměl a zesnulý skladatel sotva by poznal setřelou kopii svého díla. Konečně provedeny byly dvě ouvertury k operě „Euryanthé“ od K. M. Webra a ouvertura od L. Beethovena slušně. Sloužit pak to ke cti našemu orchestru, že koncert tento ku prospěchu tak chvalitebnému uspořádal a své síly k tomu propůjčil.

— Slečna Groszrova, někdejší okrasa zdejší opery vystoupí pohostinsku na zdejším jevišti.

— Stanovy zdejšího zpěváckého spolku „Hlahol“ jsou již od c. k. místodržitelství potvrzeny. Značný počet zpěváků dal se již do dotčeného spolku zapsati a kojíme se nadějí, že v brzku počet jejich na 120 vzroste. Kdyby se ještě k spolku přihlásiti chtěl, nechť se obrátí k p. Lukesovi (v pivováře u Rajmanů blíž sv. Haštala) neb k p. Ferd. Hellerovi (v nárožním domě naproti Žofínu v II. poschodí.)

— Pan Leop. Zvonář dokončuje již poslední akt své opery „Záboj“ (text od Voj. Šmilovského). Jak se dovídáme, bude tato opera na jaře se provozovati.

— Pan Ferd. Heller, jenž si svou čtverylkou na české národní písně chvalného jména dobyl, složil opět novou čtverylku na písně moravské, která se bezpochyby v 1. koncertě „Hlaholu“ provozovati bude.

— Pan Josef Holub, ředitel kůru u sv. Havla, složil novou mši do C-dur, kterážto se dne 17. října u sv. Havla provozovala. Pan Holub osvědčil opětně svůj talent komposiční a zvláště obratnost u vedení hlasů, kteroužto vlastnost jsme již před lety u jeho sboru „Na Sněžce“ pozorovali.

Z Čáslavi. O účinkování zdejšího zpěváckého spolku již po delší čas žádná zpráva do veřejnosti nepřišla. Avšak nemůžeme říci, že by snad náš spolek ve svém působení dosavad byl ochaboval; neb od času poslední zprávy v měsíci březnu podané, odbyval tentýž spolek čtyry veřejné zábavy hudební a sice: dne 4. května, 20. června, 10. srpna, a 9. září 1861, při kterých mimo hudebních skladeb se provozovaly následovní zpěvy: Náš zpěv od Pally, Kovářská od Vogla, Kozácká od Procházky, Šumí Labe od Zvonáře, Kadřila z národ. písní Hellera, — Zpěv mladcův od Hníličky, Vlastenka od Vojáčka, Nevěrný milý od Vašáka, Svítání lásky od Procházky, Čechoslovan od Zavrtala, Odpadlý od srdce od Křížkovského, Žárlivý basař od Zvonáře, Heslo od Jelena, Žaloba od Křížkovského, Cikáni od Vogla, Češky od Kavana, Odvedeného prosba od Křížkovského, Pozdravení pěvcovo od Veita, a Kalina od Vašáka. Též účinkoval náš zpěvácký spolek ve spojení se spolkem Kutnohorským, Kolínským i Poděbradským při pěvecké zábavě, dne 10. září 1861 pod řízením p. Kavana v háji na Kaňkovských kopcích v prospěch pohorelců Novo-Dvorských uspořádané. Ostatně by posloužilo tomuto spolku, kdyby si hleděl nových v místě usazených sil k základnímu cvičení ve zpěvu získati, čím by se podařilo, nejen mezery z časového odstoupení již cvičených spoluodů povstalé vyplniti, nýbrž i té výhody by se docílilo, že vzrůstáním nových sil domácích provozování zpěvných sborů při veřejných produkcích mnohem výdatnějším i dokonalejším by se stalo. Náš spolek ovšem z počátku získal asi 30 vůkolních spoluodů čestných, kteří při veřejných zábavách spoluúčinkovati přislíbili; však co naplat, většina těchto pánů spolek náš ani jednou svou přítomností nepoctila, ti ostatní ale, vyjma několik horlivých pánů, obyčejně ani k hlavní zkoušce nepřijdou, nýbrž jen hned k prodávce se dostaví, čím se neposlouží k souměrnému i dokonalému provozování zpěvu.

Z Ronova u Čáslavi. (Hudba kostelní.) Chceme-li o stavu zdejší kostelní hudby pravdivou zprávu podati, musíme jej přezalostným nazvati. Pan ředitel kůru nestará se příliš o vývin kostelní hudby, ač má k ruce své prostředky, které mnohým našim městám chybí, jako dobré varhany a nové nástroje hudební. Jak málo mu jeho povinnosť co řediteli kůru na srdci leží, dosvědčuje okolnost, že školní děti ve zpěvu necvičí, o dobré tenoristy a basisty se nestará. Když nám po čase v neděli neb ve svátek leč kterou mši předvede, není to ani k poslechnutí. Již jeho hra na varhany, svědčící o nesběhlosti ve hře a chatrné známosti harmonie, je pouhé pitvoření se celého těla, provázené nejistým blouděním po klávesích, a důstojný počátek celého provozování mše. Housle, velmi slabě zastoupené, jen tenkrát lze uslyšeti, když basová trouba umlkne, přehlušivši dříve i samé varhany, což při zdlouhavém tempu na kůru našem obvyklém není k poslechnutí. Častý zmatek mezi hudebníky panující je následek té okolnosti, že se žádné zkoušky nedržívají. Nepochopujeme, že vel. duchovenstvo se o to nepostará, aby této nepleše již se zdrželo, a že se raději jednoduchá kostelní píseň nezpívá, která by velebností svou, příznakem to našich krásných kostelních písní českých lid k pobožnosti

povzbuzovala, ne však vytrhovala, jako hudba taková na kůru našem. Panu učiteli radíme, aby se naučil znáti své povinnosti, a staral se o to, by sám sebe trochu lépe v hudbě vzdělal (příležitosti tomu se jemu poskytuje právě vyšlou Zvonařovou naukou o harmonii) především ať cvičí děti ve zpěvu. L. H.

Z Tábora. Dne 1. října 1861 večer slyšeli jsme opět jednou spolek náš zazpívati, ať dával produkci, při které se mimo již jindy zpívaných sborů a písní národních toto přednášelo: 1. „Má milénka“ od Al. Jelena (sbor). 2. Arie ze zpěvohry „Ležení noční v Granadě“ od K. Kreutzra. 3. Ouvertura ze zpěvohry „Cikánka“ od Balfé (sextetto). 4. „Divotvorný doktor“ od Burgersteina (humoristické čtení). 5. Arie ze zpěvohry „Nordstern“ od Meyerbeera (solo mužské). 6. Arie ze zpěvohry „Dcera pluku“ od Donizettiho (sextetto). 7. „Cikáni“ od Vogla (sbor). Ze všech těchto přednesených věcí líbil se nejvíce sbor „Cikáni“ a musel též opakovan býti. Solo ženské zpívala sl. Marie Raušrova tehdež následkem náhlého ochraptění méně šťastně; p. Chládek zpíval solo mužské dobře, jen by se vytknouti mohlo, že text přednesený dobře nebyl k srozumění; sextetta vedením p. Enderle se velmi zdárla: vůbec zasluhuje p. Enderle, jakožto sbormistr spolkový úplnou pochvalu za obezřelé cvičení a vedení všech přednesených piec. S nelibostí a se zármutkem podáváme zprávu, že se dosavadní ředitel zdejšího zpěváckého spolku p. Em. Krejč z ředitelství toho poděkoval, a sice za příčinou tou, že se proti stanovám sem tam jednalo, a on zodpovědnost toho na se přijmouti nechtěl; na místo jeho zvolen byl p. Josef Pfeifer, dosavadní náměstek sbormistrův. Jakých prospěchů změna tato přinese, poučí nás budoucnost!?

Berlín. Následkem vypsání ceny od Gustava Bocka, dvorního obchodníka v musikáliích v Berlíně, za slavnostní neb jásačí pochod ve velkém symfonickém slohu k oslavení slavnosti korunovací přihlásilo se 83 konkurenčních prací; nad nimiž Lachner v Mnichově, Taubert a Dorn v Berlíně rozsuzovali. Dle rozsudku soudců byla skladba s heslem „Der Herr hat ihn beschirmt“ za nejlepší uznána a jí vypsána cena „dvacíti dukátů“ přirknuta. Při otevření zapečetěného psaní objevil se co skladatel skladby této kapelník Bedřich Lux v Mohuči.

Z Brna. Zdejší zpěvácký spolek „Beseda“ měl ve čtvrtek hromadu, aby se uspořádal. Napřed vyložil pan JUC. Fandrlík, co všecko dosavadní výbor učinil, a potom byli vyvoleni: Za představeného pan J. Rudisoh, fabrikant na starém Brně, za spoluúdy výboru pan Fr. Průdek, kapitalista, pan JUC. Fandrlík nastávající advokát, pan K. Hanáček, direktor na Starém Brně, pan Vinc. Chytil, zemský registrator, pan Peka, e. k. inženýr, a pan Mráček, e. k. registrator; za ředitele sboru — kdož jiný nežli náš výtečník v. d. p. Pavel Křížkovský.

Budyšín (v Lužici). Dne 9. října odbyval zdejší zpěvácký spolek „Lumír“ slavnost, při nížto se velká

skladba „Jaro“ ve třech odděleních (text od Seilera) od nadaného skladatele Kocora s velkým úspěchem provozovala.

Koburg. Co nevidět bude se tu nová velká opera „Panna Orleanská“ od Aug. Langerta provozovati.

Mohuč. Chvalně známý skladatel sborů Richard Genée složil opět jednoaktovou operetku „Nepřítel hudby“, k nížto si text sám složil. Nejnovější toto jeho dílo je prý v každém ohledu zdařilé a zasluhuje všeobecného povšimnutí.

Solnohrad. Místo po zemřelém Tauxovi u Mozarteu obdržel jistý p. Hanns Sehlaeger, o kterémž se nic jiného neví, než že byl sbormistrem jednoho Vídeňského mužského zpěv. spolku.

Stuttgart. Dvorní kapelník a známý skladatel Bed. V. Kücken, jehožto opery „Útěk do Švýcar“ a „Pre-tendent“ se líbily, byl na svou snažnou žádost úřadu svého sprostěn. Místo jeho zaujímá kapelník Eckert.

Videň. (Pomník Augustinovi.) Národním zpěváku, veselému to Augustinovi, jenž r. 1678 vynikaje ve Vídni velkou roli hrál a zvláště svou písní „O du mein lieber Augustin, Alles ist hin“ zvláštní popularností až k našim časům dosahující si doby, bude prý na vybidnutí Vídeňského národního zpěváka Fürsta pomník postaven. Fürst pátral již k tomu cíli, by se dozvěděl, na kterém Vídeňském hřbitově „bratr Augustin“ pochován jest. Pátrání toto nedošlo až dosud žádoucího výsledku a toliko je jisto, že se národní zpěvák Augustin v Lichtenthalu narodil. Fürst zamýšlí nyní večerní zábavou, při nížto se jmenovitě písně bratra Augustina přednášeti budou, prostředku dosíci, by se v Lichtenthalu aneb na některém novém domě za korutanskou branou kámen postavil, jenž by památce Augustina věnován byl. Jak známo, stojí některé dotčené nové domy na místě jámy morové, v nížto „bratr Augustin“ r. 1679 ve společnosti mrtvých celou noc klidně dřímá. — Kadeř Mozartova je zde na prodej. Nachází se v zlatém rámcí a je připevněna na obálce listu, jež W. A. Mozart svému otci psal. Zajímavá tato relikvie nacházela se dříve u hraběnky Cavalca-bo, kteráž ji sběrateli rukopisů Al. Fuchsovi ve Vídni přepustila. Bližší zprávu o tom podá obchodnictví v musikáliích pp. Veselého a Büsinga. — Slavnostné položení základního kamene k novému dvornímu opernímu divadlu bude se v úterý dne 19. listopadu na den narozenin J. V. císařovny odbývati.

Listárna.

Panu Fr. v Pel. Jen na poslední čtvrtletí neračte být předplacen. — Panu A. Hau... v Nic. Máme skladby v národním duchu; valčík stojí 2 zl., každá polka, pochod a kvapík po 60 kr. Objednané věci obdržíte co nevidět. — V expedici „Dalibora“ nachází se nový, dobrý klarinet „B“ v ceně 15 zl. r. č., kdo by si ho prál, račiž se na expedici obrátiti.